ఓం

—:సప్తజ్ఞానభూమికలు:—

ఎందరో మహానుభావులు,అందరికి వందనాలు.

లోకంలో ఎంతోమంది జ్ఞానిపురుషులున్నారు.కాని, అందరియొక్క స్థితి,వ్యవహారము ఒకేతీరుగ లేదు.భిన్నభిన్నంగా ఉంది.

శ్లో॥కృష్ణోభోగి శుకస్త్యాగీ రాజానౌ జనకరాఘవౌ।

వసిష్ఠః కర్మకర్తా చ ఏతే జ్ఞానినః సమాః॥

శ్లో॥దిగంబరో వాపి చ సాంబరో వా,త్వగంబరో వాపి చిదంబరస్థః।

ఉన్మత్తవద్వాపి చ బాలవద్వా,పిశాచవద్వాపి చరన్త్యవన్యామ్॥(వి.చూ.541)

శ్లో॥కేఽపి వర్ణాశ్రమాచారనిష్ఠాపరా,ముగ్ధబాలప్రమత్తోపమాశ్చాపరే।

రాగినో భోగినో యోగినశ్చేతరే జ్ఞానినాం లక్ష్యతే నైకరూపా స్థితిః॥(స్వారాజ్యసిద్ధిః 3-22)

బ్రహ్మవేత్తలందరికి ఒకేతీరు ప్రారబ్ధము సంభవించదు.వారివారి కర్మానుసారము వారివారి ప్రారబ్ధము వేర్వేఱుతీరుగనుందురు.సాధనాభ్యాస పరిపాకముచేగూడ వారి అవస్థలు(భూమికలు)విచిత్రముగానుండును.వసిష్ఠాదులు కొందరు వర్ణాశ్రమతత్పరులైయుందురు.జడభరతాదులు కొందరు మూఢుల(అజ్ఞుల)వలెను,బాలురవలెను,ఉన్మత్తులవలెను,పిశాచములవలెను,కొందరు దిగంబరులై(నగ్నముగాను),మరికొందరు సాంబరులై(వస్త్రములు ధరించి) సంచరించుచుందురు.సౌభరివంటివారు రాగి(విషయీ)పురుషులవలె కన్పట్టుచుందురు.కృష్ణుడు మొదలగువారు భోగివలెగాన్పింతురు.శ్రీరామచంద్రుడు,జనకుడు మొదలగువారు చక్రవర్తులుగనుండి రాచకార్యములలో నిమగ్నులై ఉందురు.జైగీషవ్యాదులు ఎల్లవేళల ధ్యాననిష్ఠాతత్పరులై బ్రహ్మానందమున తేలియాడుచుందురు.శుకుడు మొదలగువారు పరిపూర్ణవిరక్తులై సంచరింతురు.ఇట్లు విద్వాంసుల విచిత్రవ్యవహారమునకు(నడతలకు) వారి ప్రారబ్ధము మరియు సాధనాభ్యాస పరిపాకవైచిత్ర్యమే హేతువగును.

మహోపనిషత్తునందు ఐదవ అధ్యాయములో సప్తజ్ఞాన భూమికలు చెప్పబడి

నవి.వరాహోపనిషత్ 4 వ అధ్యాయము,యోగవాసిష్ఠము ఉత్పత్తిప్రకరణము 118 వ సర్గము మరియు శ్రీఆద్యజగద్గురు శంకరాచార్యులవారిచే రచింపబడిన సర్వవేదాన్తసిద్ధాన్తసారసంగ్రహములో 939(హింది) వ శ్లోకమునుండి సప్కజ్ఞానభూమికలు విస్తారంగా వర్ణించబడినవి.

శ్లో॥జ్ఞానభూమిః శుభేచ్ఛాఖ్యా ప్రథమా సముదాహృతా।
విచారణా ద్వితీయా తు తృతీయా తనుమానసీ॥
శ్లో॥సత్త్వాపత్తిశ్చతుర్థీ స్యాత్తతోఽసంసత్తినామికా।
పదార్థాభావనా షష్ఠీ సప్తమీ తుర్యగా స్మృతా॥
శ్లో॥ఆసమన్తః స్థితా ముక్తిర్యస్యాం భూయో న శోచతి।
ఏతాసాం భూమికానాం త్వమిదం నిర్వచనం శృణు॥
శ్లో॥స్థితః కిం మూఢ ఏవాస్మి ప్రేక్షేఽహం శాస్త్రసజ్జనైః।
వైరాగ్యపూర్వమిచ్ఛేతి శుభేచ్ఛేత్యుచ్యతే బుధైః॥
శ్లో॥శాస్త్రసజ్జనసమ్పర్క వైరాగ్యాభ్యాసపూర్వకమ్।
సదాచారప్రవృత్తిర్యా ప్రోచ్యతే సా విచారణా॥
శ్లో॥విచారణాశుభేచ్ఛాభ్యామిన్ద్రియార్థేషు రక్తతా।
యత్ర సా తనుతామేతి ప్రోచ్యతే తనుమానసీ॥
శ్లో॥భూమికాత్రితయాభ్యాసాచ్చిత్తే తు విరతేర్వశాత్।
సత్త్వాత్మని స్థితే శుద్ధే సత్త్వాపత్తిరుదాహృతా॥
శ్లో॥దశాచతుష్టయాభ్యాసాదసంసర్గకలా తు యా।
రూఢసత్త్వచమత్కారాప్రోక్తాసంసత్తినామికా।
శ్లో॥భూమికా పఞ్చకాభ్యాసాత్స్వాత్మారామతయా దృఢమ్।
ఆభ్యాన్తరాణాం బాహ్యానాం పదార్థానామభావనాత్॥
శ్లో॥పరప్రయుక్తేన చిరం ప్రయత్నేనావబోధనమ్।
పదార్థాభావనా నామ షష్ఠీ భవతి భూమికా॥
శ్లో॥భూమిషట్కచిరాభ్యాసాద్భేదస్యానుపలమ్భనాత్।
యత్స్వభావైకనిష్ఠత్వం సా జ్ఞేయా తుర్యగా గతిః॥

శ్లో॥ఏషా హి జీవన్ముక్తేషు తుర్యావస్థేతి విద్యతే।

విదేహముక్తి విషయం తుర్యాతీతమతః పరమ్॥

శ్లో॥యే నిదాఘ మహభాగాః సాప్తమీం భూమిమాశ్రితాః।

ఆత్మారామా మహాత్మానస్తే మహాపదమాగతాః॥

మొదటి జ్ఞానభూమిక శుభేచ్ఛ అని చెప్పబడినది.రెండవది సువిచారణము, మూడవది తనుమానసము,నాల్గవది సత్త్వాపత్తి,ఐదవది అసంసక్తి,ఆరవది పదార్థా భావనము మరియు ఏడవది తుర్యగము—అని జ్ఞానభూమికలు ఏడు పేర్కొనబడి నవి.పురుషుడు మళ్ళీ శోకాకులుడు కానట్టి ముక్తి,వీటిలో నిహితమైయున్నది.ఓ పాపరహితుడా!ఇప్పుడు ఒక్కొక్క భూమికయొక్క లక్షణమును చెప్పెదను వినుము.

1.నేను ఎన్నో జన్మల సుకృతవశముచే పొందిన అత్యుత్తమమైన,అమూల్యమైన మానవదేహమును పశుపక్ష్యాదులవలె కేవలము క్షణికవైషయికసుఖములకై వ్యర్థ పుచ్చుచుంటిని గదా.అహో!ఏమి నా దౌర్భాగ్యము?ఇంకను మూఢునివలె ఉండనే ల?ఇప్పటికైనను వేదాన్తశాస్త్రమును మరియు శ్రోత్రియబ్రహ్మనిష్ఠగురుదేవులను ఆ శ్రయించి,వారి యనుగ్రహమునకుపాత్రుడనై నా యథార్థస్వరూపమును తెలిసికొని నిఃశ్రేయసమగు మోక్షమును పొందెదను—అనునిట్టి వైరాగ్యపూర్వక సత్సంకల్పమే **శుభేచ్ఛ** యనిబుధజనులు నుడువెదరు.నిష్కర్షయేమనగా!నిషిద్ధకర్మలను సర్వదా సర్వథా త్యజించి,విధివిహిత యజ్ఞదానాది కర్మల నిష్కామానుష్ఠానముచే కలిగిన శుద్ధాన్తఃకరణమున ఉదయించిన వైరాగ్యోపలక్షిత సాధనచతుష్టయసంపత్తిచే ముక్తి పర్యంతము నిలిచి ఉండునటువంటి,శ్రవణాదులందలి ప్రవృత్తికి ఫలరూపమగు ఆత్మ సాక్షాత్కారముయొక్క ఉత్కట ఇచ్ఛయే **శుభేచ్ఛ** యను మొదటి భూమికయగును.

2.సద్గురువుచెంత వేదాన్తశాస్త్రమునభ్యసించుచు,వారి సహవాసములోనుండి వారికి యథోచిత పరిచర్యలుచేస్తూ,దోషదృష్టితో వైరాగ్యమును వృద్ధిపరచుకొనుచూ, మహాత్ముల అడుగుజాడలననుసరించి ప్రవర్తించుటయే సువిచారణము అను రెండ వ భూమికయగును.తాత్పర్యమేమనగా!గురుశుశ్రూష,భిక్షాన్నభోజనము,శౌచాది యతిధర్మముల సహితముగా శ్రవణమననములే యిచ్చట సదాచారమనబడును. అన్య సదాచారము చిత్తశుద్ధికిమాత్రము తోడ్పడును.అది మొదటనే సిద్ధించియున్నది.

3.పూర్వోక్త భూమికలచే సాధనచతుష్టయసంపత్తిపూర్వకముగా చేయబడిన శ్రవ ణ మననయుక్త నిదిధ్యాసనముచే శబ్దాదివిషయములపట్ల (అసక్తి)విరక్తిగలిగి,మన స్సులోని వాసనలన్నియు క్షీణించుటవలన మనస్సు(సవికల్పసమాధిరూప)సూ క్ష్మతను బొందును.*(తను సూక్ష్మతమం మానసం యస్యామితి తనుమానసమ్)*ఈ భూమిక లో మనస్సు అత్యంత సూక్ష్మతనొందుటవలన దీనిని తనుమానసము అందురు.

యోగశాస్త్రములో ఇట్లు చెప్పబడినది—

శ్లో॥శ్రోత్రాదికరణైర్యావచ్ఛబ్దాదివిషయగ్రహః।

తావద్ధ్యానమితి ప్రోక్తం సమాధిః స్యాత్తతః పరః॥

అనగా,ఎంతవరకు శ్రోత్రాది యింద్రియములద్వారా శబ్దాదివిషయములు గ్రహిం పబడుచుండునో,అంతవరకు ధ్యానమనబడును.శబ్దాది విషయములనుండి శ్రోత్రాది యింద్రియములయొక్క ఉపరతి సమాధి యగును.

4.ఉపరోక్త భూమికాత్రితయ అభ్యాసముచే మనస్సు శబ్దాది బాహ్యవిషయముల నుండి అత్యంత విరక్తినొంది,అట్టి విరతిస్థైర్యముచే,మాయ-తత్కార్యమగు దేహత్రయ ము,అవస్థాత్రయము మరియు పంచకోశములను శోధించగా,వాటన్నిటికి అధిష్ఠాన మై సన్మాత్రరూపముచే నవశిష్ట ఆత్మయందు—జలమిశ్రిత క్షీరమును మరిగించగా మరిగించగా కేవలము దుగ్ధాంశముమాత్రము శేషించునట్లు—జ్ఞాత,జ్ఞానము,జ్ఞేయ ము(త్రిపుటి)వినాశమగుటచే సాక్షారపర్యంతము యే నిర్వికల్పసమాధిస్థితి యుం డునో, దానిని సత్త్వాపత్తి యందురు.*(మనసః పరమాత్మ సత్త్వాత్మనైవాపన్న త్వాదిత్యర్థః)* మనస్సు పరమాత్మసత్వరూపముచే స్థిరపడినందున సత్త్వాపత్తి యనబడును.ఈ భూమికయందుండు వివేకి ***బ్రహ్మవిత్*** *అనబడును.*

5.పై నాల్గు భూమికలను లెస్సగ నభ్యసించుటచే బాహ్యాంభంతర విషయములచే గాని,తద్గతసంస్కారములచేగాని స్పృశింపబడక,అసంగరూపమగు సమాధిపరిపాక ముచే వృద్ధినొందిన నిత్య అపరోక్షమును,నిరతిశయానందమునూ అగు బ్రహ్మాత్మ భావసాక్షారరూప చమత్కారము దేనియందు ఉత్పన్నమగునో, అట్టి భూమిక అసం సత్తి యను ఐదవ భూమికయగును.

యద్యపి,ఉత్తమాధికారులకు ద్వితీయభూమికలోగూడ శబ్దజన్య అపరోక్షజ్ఞానము చే సాక్షాత్కారముగలుగుట ప్రసిద్ధమున్నది.తథాపి మందమధ్యమాధికారులకుగూ డ చతుర్థభూమికాంతమున గల్గు సాక్షాత్కారమునకంటె పంచమభూమికలో ద్వైత సంస్కార అత్యంత ఉచ్ఛేదోత్కర్షాతిశయముయొక్క దృఢతర ఉపపత్తిని సూచించుట కై చమత్కారమునకు ***"రూఢ"***అని విశేషణమివ్వనైనది.అందుకే చతుర్థబూమికను దాటి పంచమభూమికలో ప్రవేశించిన ఒకానొక జ్ఞానిపురుషుడు ***బ్రహ్మవిద్వరుడు*** అనబడును.*(న విద్యతే అవిద్యా తత్కార్య సంసక్తిః సర్వథా యస్యామిత్యసంసక్తిః)*ఈ భూమిక లో అవిద్యా తత్కార్యమగు దేహాదులతో ఏమాత్రముగూడ సంసర్గము లేకుండును గాన దీనిని అసంసత్తి అని అంటారు.

ఈ భూమికయొక్కఅత్యంత పరిపాకముచే ఉత్తర భూమికాద్వయము ప్రాప్తిం చునను అభిప్రాయముచే చెప్తున్నాడు-"భూమికా పంచకాభ్యాసాత్"—అంటూ,

ఈ ఐదు భూమికలను బాగుగా నభ్యసించుటవలన అత్యంత ఉపరతిగల్గి ఆత్మా రామరూప దృఢస్థితి ప్రాప్తమగును.దానిచే భాహ్యాభ్యంతర పదార్థములెవ్వియును భాసింపవు(అభావమగును).దీనికే ఆరవ భూమికయగు పదార్థాభావనము అందురు.

శంక:—పదార్థములేమియు గోచరింపనిచో దేహయాత్ర ఎట్లు సంపన్నమగును?

సమా:—పరప్రయుక్తేతి—చాలా కాలమువరకు పరప్రయత్నముచే ప్రబోధితుడై ఆయాపదార్థములనుగూర్చి యించుక భానముగల్గి యుండును.ఏలయన?దీని యందు జ్ఞానికి పదార్థములనుగూర్చిన రాగయుక్తమగు భావనయుండనేరదు.ఈ భూమికయందు ప్రతిష్ఠితుడైన జ్ఞాని ***బ్రహ్మవిద్వరీయుడు*** అనబడును.

ఈ యారవ భూమికనే చిరకాలమభ్యసించుటచే జ్ఞానిమహాత్ముడు పరప్రయ త్నముచేగూడ ఉత్థానస్థితికి రాజాలడు.కావున,అతడు భేదభావమంతయు సమసి పోయి,కేవలము స్వస్వరూపమునందు స్థితిని బడయుటచే యేడవదగు ***తుర్యగము*** అను భూమికను అధిరోహించును.

"నాన్తఃప్రజ్ఞం నబహిష్ప్రజ్ఞం నోభయతః ప్రజ్ఞం నప్రజ్ఞానఘనం నప్రజ్ఞం నాప్రజ్ఞం।....

........ప్రపఞ్చోపశమం శాన్తం శివమద్వైతం చతుర్థం మన్యన్తే స ఆత్మా"।(మాం.7; నృసింహోత్తరతాపని.1)ఇట్లు జాగ్రదాద్యవస్థాత్రయమునుండి విముక్తుడై కేవలము,శి

వము,అద్వైతమునగు తురీయస్థితియందు నిలకడజెంది అనుభవసిద్ధ అఖండబ్ర హ్మాత్మస్థితియందుండు జ్ఞానిపురుషుడు ***విద్వద్వరిష్ఠుడు*** అనబడును.

ఉక్త బ్రహ్మవిద్వరిష్ఠుడు—బ్రహ్మవిత్,బ్రహ్మవిద్వర్,బ్రహ్మవిద్వరీయాన్ అనునీమూ డింటిని అతిక్రమించి చతుర్ధఅవస్థను చేరుకున్నందున అది ***తుర్యగము*** అని చెప్ప బడుచున్నది.*కిఞ్చిత్కుర్వన్తి షష్ఠభూమికాయాం న వా కుర్వన్తి సప్తమభూమికాయామిత్యతి శయః।*షష్ఠభూమికలో దేహయాత్రకోసము కించిత్కార్యము జరుగును.కాని,సప్తమ భూమికలో యేమియును జరుగదు.రెంటికి ఇంత విశేషము గలదు.*ఇహ=అస్మిన్నేవ దేహే విద్యతే।అతోఽస్యా అవస్థాయాః పరం విదేహముక్తివిషయస్తురీయాతీతం బ్రహ్మైవేతి భూమి-కాం న గణ్యత ఇత్యర్థః॥*ఈ తుర్యగ భూమిక ఈ దేహమునందే ప్రాప్తించును.విదేహము క్తికి సంబంధించిన తరీయాతీత స్థితి యేది గలదో అది బ్రహ్మమే గావున దానిని భూమికలలో లెక్కిచలేదు.

ఓరామా!ఈ తురీయస్థితి జీవన్ముక్తునికే లభించును.విదేహముక్తికి సంబంధిం చిన తురీయాతీతస్థితి దీనికి పరమై యొప్పును.ఏ మహాత్ములు యీ యేడవ భూ మికను అధిరోహించెదరో,వారు బ్రహ్మరూపమగు మహత్పదవిని ప్రాప్తినొందిరనియే యెఱుంగుము.(శ్రీయోగవాసిష్ఠము—ప్రకాశాఖ్య సంస్కృత టీకనుండి).

1—3.పైన వివరించబడిన సప్తభూమికలలో ప్రథమ,ద్వితీయ,తృతీయభూమికలు తత్త్వజ్ఞానమునకు సాధనములు.

4.చతుర్ధభూమిక తత్త్వజ్ఞానరూపమున్నందున,అది జీన్ముక్తికి మరియు విదేహ ముక్తికి హేతువగును.ఈ నాల్గవ భూమికారూప జ్ఞానమునకు అధికారులు యిరుతె ఱంగులు.I.జ్ఞానముకలుగుటకు పూర్వము సగుణసాక్షాత్కారపర్యంతము సంపూర్ణ ముగా ఉపాసనలు చేసినవాడు కృతోపాసకుడనబడును.II.జ్ఞానమునకు పూర్వము సంపూర్ణముగా ఉపాసనలు చేసినవాడు కాదు—అకృతోపాసకుడు.

వీరిలో కృతోపాసకుడు వైరాగ్యాది సకలసాధనములచే సంపన్నుడై ఉండును.జ్ఞాన ము కలిగినపిమ్మట అల్పాభ్యాసముచేతనే పంచమాదిభూమికలలో తొందరగా ఆరూఢుడు కాగలడు.

అకృతోపాసకుడైనచో—ఇతనిలో యేవో ఒకటి రెండు సాధనలు స్పష్టంగా గోచరిస్తాయి.మిగతావి గోప్యంగా ఉంటాయి.తీవ్రమైన పట్టుదలగల బుద్ధిమంతుడగుచో చతుర్థభూమికను పొందగలడు.కాని,బహుకాల అభ్యాసము చేసిననేగాని కదాచిత్ ఒకానొకడు పంచమాదిభూమికలను చేరుకోగలడు.శీఘ్రముగా కాదు.

5—7.పంచమ,షష్ఠ,సప్తమభూమికలు జీవన్ముక్తవిలక్షణానందమునకు సాధనములగును.ఇవ్విధమున సప్తజ్ఞానభూమికలు సవిస్తరముగ వర్ణించబడినవి.

